

НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМОВАНИЙ СТАН ТРУБОБЕТОННОГО ЕЛЕМЕНТУ ПРИ ОСЬОВОМУ СТИСНЕННІ

Стороженко Л.І., д.т.н., проф., Єрмоленко Д.А., к.т.н., доц.

*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка*

Постановка проблеми у загальному вигляді

На даний час проведені всебічні експериментальні дослідження трубобетону. Робота трубобетонних конструкцій під навантаженням значно відрізняється від роботи сталевих та залізобетонних конструкцій. Металева труба-оболонка в трубобетоні - виконує одночасно функції як поздовжнього, так і поперечного армування. Вона сприймає зусилля за всіма напрямками під будь-яким кутом. Боковий тиск труби опирається інтенсивному розвитку мікротріщин розриву в бетонному осерді, яке в умовах всебічного тиску витримує напруження, що значно перевищують призову міцність. Одночасно сталева труба, що заповнена бетоном, виявляється значною мірою захищеною від утрати як місцевої, так і загальної стійкості. Це пояснюється тим, що сталь і бетон у трубобетонній конструкції знаходяться в умовах об'ємного напруженого стану.

У трубобетонних конструкціях ефективно використовуються специфічні особливості матеріалів, що застосовуються. Це дозволяє отримати значну економію сталі та цементу, призводить до зменшення поперечного перетину елементів конструкцій. Найбільш ефективно це проявляється у центральних стиснутих конструктивних елементах.

Для успішного використання ефективних трубобетонних конструкцій у будівництві з рахуванням їх справжніх властивостей при раціональному сполученні бетону й сталі необхідна надійна теорія оцінки їх роботи в умовах об'ємного напружено-деформованого стану складових матеріалів.

Аналіз досліджень і публікацій.

В роботі [1] зроблений ґрунтовний аналіз розроблених методик оцінки напружено-деформованого стану стиснутого трубобетону. Різноманіття методик розрахунку трубобетонних елементів є основною перешкодою до створення нормативного документа по проектуванню трубобетонних конструкцій.

Метою роботи є розробка методики оцінки напружено-деформованого стану стиснутих елементів колового перерізу з урахуванням типу контактної взаємодії між компонентами при передачі осьового навантаження через жорсткий штамп, яка є частковим випадком узагальненого підходу, що побудовано на механічній моделі складеного брусу.

Виклад основного матеріалу досліджень.

Універсальною моделлю трубобетону є модель складеного тіла. У відповідності до цього розрахункову схему представлено, як систему двох циліндричних тіл – осердя і оболонка. Напружено-деформований стан такої системи тіл вважається повністю визначеним, якщо відомі 15 величин ($\sigma_{ij}, \varepsilon_{ij}, u_i$) для кожного з компонентів системи.

Прийнято такі передумови: внутрішній компонент представляє собою просторове циліндричне тіло і тому працює в умовах просторового напружено-деформованого стану, а зовнішній – замкнену кільцеву тонку циліндричну оболонку і працює в умовах плоского напруженого стану; в єдине ціле компоненти трубобетону об'єднано за рахунок жорстких в'язей, які безперервно розподілені по контактній поверхні; розглядається процес простого навантаження; до діючих на оболонку навантажень відносяться осьові зовнішні зусилля та внутрішні зусилля, як реакція заповнення (осердя); до діючих на осердя навантажень відносяться осьові зовнішні зусилля та внутрішні зусилля, як реакція оболонки.

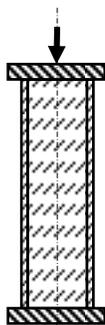

Рис. 1 –

Осьове завантаження трубобетонного елемента

Навантаження N на трубобетонний елемент передається через жорсткий штамп (рис. 1).

Трубобетонний стрижень складається з суцільного бетонного колового циліндру радіуса r_b та колової оболонки з радіусом зовнішньої поверхні r_s , товщиною t . Нехай E_b, μ_b - модуль деформацій і коефіцієнт Пуассона осердя, а E_s, μ_s - модуль деформацій і коефіцієнт Пуассона оболонки. На основах до компонентів прикладене зовнішнє навантаження $+N_s$ (при $z=0$) та $-N_b$ (при $z=l$).

Методика оцінки напружено-деформованого стану суттєво залежить

від моделі труобобетону. Так при застосуванні моделі складеного тіла необхідно попередньо визначити величину контактних зусиль. Якими в разі осевого стиснення через жорсткий штамп є радіальні (W), інтенсивністю $q_\rho(\varphi, z)$.

Визначаємо контактні зусилля за методикою [2]. В разі вісьової симетрії невідома інтенсивність контактних зусиль має вигляд:

$$q_\rho(\varphi, z) = \sum_{n=1}^{\infty} \alpha_n \psi_n(z); \quad (1)$$

де $\psi_n(z)$, - функція, яка встановлює характер розподілу зусиль уздовж меридіальної площини.

Окремі складові (1), котрі відповідають певному n встановлюються за результатами вирішення системи [2]. У зазначеному випадку ця система має вигляд:

$$\Omega_{\rho\rho} q_\rho^n + \Lambda_\rho = 0. \quad (2)$$

Функція $\psi_n(z)$, яка апроксимує інтенсивність контактних зусиль уздовж вісі z , обирається різними способами при умові, що вони лінійно незалежні і відповідають змісту задачі. Де які графіки елементарних рішень наведено на рис. 2.

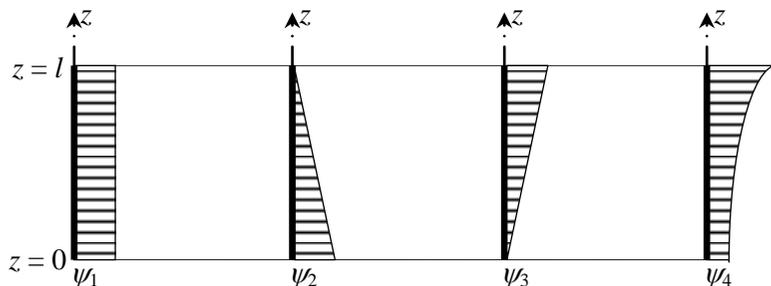

Рис. 2 – Можливі варіанти графіків функції $\psi_n(z)$.

Коефіцієнт $\Omega_{\rho\rho}$ являє собою різницю переміщень односторонніх точок контактної поверхні компонентів труобобетону. Відповідні переміщення $\delta_{\rho\rho}^{b(s)}$ виникають від дії $q_\rho(\varphi, z)$. Функціональна залежність $\delta_{\rho\rho}^{b(s)}$ залежить від відповідної функції $\psi_n(z)$.

Приймаємо графік функції $\psi_n(z)$ у вигляді постійної лінійної залежності (рис. 2, а). Для розшуку переміщень точок поверхні контакту

бетонного осердя будемо мати на увазі, що в умовах вісесиметричного навантаження через жорсткий штамп переміщення точок осердя в тангенціальному напрямку відсутні, а деформований стан характеризується переміщеннями лише у напрямку радіусу (w). Представимо ці переміщення у вигляді

$$\left. \begin{aligned} w(\rho, z) &= w_1(\rho, z) = w_1(z)\psi(\rho); \\ v(\rho, z) &= 0; \quad u(\rho, z) = 0, \end{aligned} \right\} \quad (3)$$

де $w_1(z)$ - невідома функція, яка характеризує величину радіального переміщення $w(\rho, z)$ при $z = const$; $\psi(\rho)$ - функція поперечного розподілу радіального переміщення, уздовж вісі ρ .

Система диференціальних рівнянь [3] складається із одного рівняння першої групи:

$$\frac{\partial^2 w_1}{\partial z^2} a_{11} - (\lambda + 2G)w_1 b_{11} + q_1 = 0. \quad (4)$$

Коефіцієнти диференціальних рівнянь та вільний член мають вигляд:

$$a_{11} = \frac{r_b}{3}; \quad b_{11} = \frac{1}{r_b}; \quad q_1 = q_\rho^{mn}(z)\psi(r_b). \quad (5)$$

Вирішення диференціального рівняння (4) розшукується за допомогою тригонометричного ряду:

$$w_1(z) = \sum_n w_{1n}(z) \cos\left(\frac{n\pi z}{l}\right). \quad (6)$$

Для вирішення задачі про передачу навантаження через жорсткий штамп достатньо прийняти $n = 1$.

Після визначення величин коефіцієнтів $w_{1n}(z)$, із рівняння (6) встановлюються переміщення в пружному осерді. Тоді напруження пружного осердя в умовах труботону при центральному стисненні через жорсткі штампі визначається за формулами:

$$\left. \begin{aligned} \sigma_{\rho\rho}^b &= 2 \frac{1}{r_b} (\lambda + G) W_{1n}(z) \cos \frac{\pi z}{l}, \\ \sigma_{\varphi\varphi}^b &= 2 \frac{1}{r_b} (\lambda + G) W_{1n}(z) \cos \frac{\pi z}{l}; \\ \sigma_{zz}^b &= \lambda \left(1 + \frac{1}{\rho}\right) \frac{1}{r_b} (1 + \rho) W_{1n}(z) \cos \frac{\pi z}{l}; \\ \tau_{\rho z}^b &= -G \rho \frac{1}{r_b} W_{1n}(z) \sin \frac{\pi z}{l} \end{aligned} \right\} \quad (7)$$

Для встановлення напружено-деформованного стану оболонки скористаємось рішенням наведеним в [4], яке вирішено у випадку представлення зовнішнього навантаження на бокову поверхню у вигляді рядів.

Відповідні вирази напружень та переміщень будуть мати вигляд:

$$\left. \begin{aligned} \sigma_{\varphi\varphi}^s &= A_o + 2\nu_s B_o + \frac{1}{r_s} \left\{ [A_1 + 2(1-\nu_s)B_1]I_1(\xi r_s) - \right. \\ &\quad \left. - (1-2\nu_s)B_1 \xi r_s I_o(\xi r_s) \right\} \cos(\xi z); \\ \sigma_{zz}^s &= -2(A_o - 2B_o) - \xi \left\{ [A_1 - 2B_1]I_o(\xi r_s) - B_1 \xi r_s I_1(\xi r_s) \right\} \cos(\xi z); \\ \tau_{\varphi z}^s &= -\xi \left\{ A_1 I_1(\xi r_s) - B_1 \xi r_s I_o(\xi r_s) \right\} \sin(\xi z), \end{aligned} \right\} \quad (8)$$

де μ - коефіцієнти Ляме; $\xi = \frac{\pi z}{l}$; $A_o = \frac{2q_1 + \nu_s h_1}{2(1 + \nu_s)}$; $B_o = \frac{2q_1 - h_1}{4(1 + \nu_s)}$;

$$A_1 = -\frac{1}{\xi D_1^*} \left\{ q_1 (\xi r_s)^2 I_o(\xi r_s) - h_1 \left[\xi r_s I_o(\xi r_s) - (\xi r_s)^2 I_1(\xi r_s) - 2(1-\nu_s) I_1(\xi r_s) \right] \right\};$$

$$B_1 = -\frac{1}{\xi D_1^*} \left\{ q_1 \xi r_s I_1(\xi r_s) + h_1 \left[\xi r_s I_o(\xi r_s) - I_1(\xi r_s) \right] \right\};$$

$$D_1^* = (\xi r_s)^2 I_o^2(\xi r_s) - \left[(\xi r_s)^2 + 2(1-\nu_s) \right] I_1^2(\xi r_s).$$

Таким чином всі компоненти напружено-деформованного стану трубобетону встановлено.

Висновок з даного дослідження

Наведений у статті матеріал є розвитком роботи [2] і розкриває підхід до оцінки напружено-деформованого стану при осьовому стисненні через жорсткий штамп при застосування моделі складеного тіла до трубобетону.

Summary

The article gives the methods of stress-strained state compression concrete filled steel tube value. The man attention is payed to load and forms of contact force distribution between concrete filled steel tube components.

Література

1. Стороженко Л.І., Єрмоленко Д.А., Лапенко О.І. Труبوبетон: Монографія. – Полтава: ПолтНТУ, 2009. – 306 с.
2. Сумісна робота компонентів в труبوبетонному конструктивному елементі / Стороженко Л.І., Єрмоленко Д.А. // "Вісник національного університету "Львівська політехніка". Теорія і практика будівництва. Вип.№662 - Львів, "Львівська політехніка, 2010. – С.350-354.
3. Напружено-деформований стан осердя труبوبетонних елементів / Стороженко Л.І., Єрмоленко Д.А. // Строительство, материаловедение, машиностроение. Сб. науч. трудов. Вып.№56. – Дн-вск., ПГАСА, 2010. – С.504-509.
4. Соляник-Красса К.В. Осесимметричная задача теории упругости. – М.: Стройиздат, 1987. – 336 с.